

да задържатъ между своитѣ стени ценноститѣ на науката и техниката, и отъ тѣхъ да се ползуватъ само малцина избраници. Тѣ трѣбвало да бждатъ отнесени подалече, по-дълбоко — въ народнитѣ маси, кждето има много жадни за тая наука, кждето има много даровити хора, които съ гордостъ могатъ да бждатъ полезни на сжщата тая наука и на обществото. Осжществена била ценната мисль на нѣкой си Маркъ Патисонъ, който 27 години по-рано доказвалъ, че университетътъ трѣбвало да стане изворъ на знания за **цѣлия народъ**, че той трѣбва да пустне корени въ най-дълбокитѣ народни слоеве и отъ тукъ да извлѣче нови сили за живота, нова нравствена и умствена мощъ.

Стихийно бликналъ просвѣтенъ потокъ, който залѣлъ цѣлата страна — отъ голѣмия градъ до малкото селце. Представителитѣ на науката, възпламенени, въодушевени, кръстосвали изъ цѣла Англия и обливали жадната народна нива съ благодатна научна влага. Тѣ не скжпѣли времето си. Не жалили труда си. Като че ли били обхванати отъ просвѣтенъ бѣсъ. Тѣ наподобявали пчели при усиленa паша.

На устроениѣ курсове народътъ се стичалъ масово. Посещавали ги мжже и жени, млади и стари. Посещавали ги граждани и селяни, духовници, чиновници, търговци, занаятчи, работници и др. Всички били обхванати

отъ еднакъвъ стремежъ: просвѣта! повече свѣтлина!

*

Текли годинитѣ. Тоя копнежъ не само че не отслабвалъ, ами се засилвалъ. И този ученъ свѣтъ, който се отдалъ всецѣло въ служба на своя народъ и давалъ душа на това движение, съжалявалъ само за изгубенитѣ по-рано въ безплодие години. Знаменити сж думитѣ, които единъ отъ най-добритѣ представители на английската интелигенция, Тойнби, произнесълъ преди 40 години на едно грамадно работническо събрание:

— Ние, представителитѣ на срѣдната класа въ Англия, не обръщаме до сега внимание на васъ. Въмѣсто справедливостъ, ние ви подхвърляхме подавания, а въмѣсто обичъ, ние ви давахме жестоки и неосжществими съвети. Но азъ мисля, че ние започваме да се поправяме... Много отъ насъ сж готови да посветятъ цѣлия си животъ, за да ви служатъ. Вие сте длъжни — казвамъ ви това смѣло — вие сте длъжни да бждете снизходителни къмъ насъ и да ни простите, дето сме били несправедливи. Ние грѣшихме противъ васъ. Наистина, не винаги съзнателно, но сѣ пакъ ние грѣшихме и признаваме своя грѣхъ. Но ако вие ни простите, па и да не ни простите, ние се обещаваме да ви служимъ. Ние ще посветимъ цѣлия си животъ за ваше добро. Повече отъ това, разбира се, не можемъ да напра-